

Art nouveau, Jugendstil, Nieuwe kunst

In 1966 kochten wij bij een bezoek aan de voormalige woning van prinses Luise zu Wied – Kasteel Waldheim bij Neuwied – drie grote vazen van Rozenburg aardewerk. Zij waren in 1896 het geschenk geweest van de gemeente Wassenaar aan de prins van Wied en zijn vrouw prinses Marie der Nederlanden ter gelegenheid van hun 25-jarige bruiloft (afb. 1). Zij waren niet zozeer vanwege hun schoonheid, maar veeleer wegens hun historische betekenis voor ons van belang. Deze aankoop zou echter verstrekkende gevolgen hebben. Het was de eerste aankoop uit een periode, die lag na het jaar 1850, tot dan toe het chronologische eindpunt van onze verzamelingen. Weliswaar bezat de afdeling schilderijen reeds lang een prachtige collectie Haagse school en kocht het Rijksprentenkabinet prenten en tekeningen van 20ste eeuwse kunstenaars, maar de afdeling beeldhouwkunst en kunstnijverheid was nooit verder gegaan dan ca. 1830. Een uitzondering vormt de textielverzameling, waarvoor latere stukken altijd al gaarne aanvaard werden en ook wel eens een belangrijk 20ste eeuws specimen gekocht werd.

Toen het bleek dat het Stedelijk Museum zijn aandacht steeds meer ging richten op de contemporaine kunst en eigenlijk geen kunst van voor 1945 meer aankocht, zodat er een lacune dreigde te ontstaan, leek het ons raadzaam de grens van 1850 naar een later tijdstip te verleggen. Gelukkig vond onze nieuwe aankooppolitiek weerklank bij de directie van het Stedelijk Museum, die na korte besprekingen ermee akkoord ging dat het Rijksmuseum zou trachten een representatieve collectie 19de en vroeg 20ste eeuwse kunstnijverheid te vormen. Tevens werd ons in het vooruitzicht gesteld, dat bij tentoonstellingen en ook voor de permanente opstelling een beroep op de collecties van het Stedelijk gedaan kon worden.

Van 15 april tot 16 juli legt de staf van de afdeling Beeldhouwkunst en Kunstnijverheid rekenschap af van vijf jaar verzamelen, door middel van een tentoonstelling getiteld Art Nouveau, Jugendstil, Nieuwe Kunst. Een tentoonstelling dus van aanwinsten, aangevuld met een keuze uit het bezit van het Stedelijk Museum. De aankopen op het gebied van de 19de eeuwse neostijlen zullen later aan de orde komen. Dit nummer van ons Bulletin is bedoeld als een wegwijzer op de tentoonstelling en geeft afbeeldingen van het beste wat verworven werd.

Natuurlijk zijn er grote lacunes en pretenderen wij nog geenszins een goed overzicht te kunnen bieden van deze periode. Nog groter misschien zijn de hiaten in onze kennis. Wij houden ons dan ook gaarne aanbevolen voor kritiek en aanvullende gegevens. Veel tijd is besteed door de staf van de afdeling aan het opsporen van de stukken, te weinig misschien aan de bestudering van het aangekochte. De weinige literatuur en de zeer verspreide informatie, voor het merendeel in tijdschriften uit die tijd, maken de bewerking van het materiaal ook wel zeer arbeidsintensief.

Mijn grote dank gaat uit naar de velen, die geholpen hebben deze tentoonstelling te verwezenlijken. In de eerste plaats de Dienst voor 's Rijks verspreide kunstvoorwerpen, die een aantal betimmeringen en meubels aan ons afstond. Voorts onze inrichtingsspecialist de heer A. Janssen en zijn medewerkers, die deze betimmeringen opbouwden en onze restaurator de heer R. J. van Wandelen, die veel meubelen en ook de betimmeringen weer in goede staat terugbracht. En last but not least al de medewerkers van mijn afdeling voor hun actieve belangstelling voor dit nieuwe verzamelgebied.

A. L. DEN BLAAUWEN

Afb. 1

Afb. 1. Stel van drie vazen van aardewerk, veelkleurig beschilderd met zonnebloemen, wapens en topografische voorstellingen.

H. 109,5 en 75,5 cm.

Den Haag, ROZENBURG, 1896. Gemerkt: Rozenburg, Den Haag, ooievaar, NK x 490 en 473. Ingegrift LW 110 (de beide kleinere vazen).

Opm.: De drie vazen werden in 1896 geschonken door de gemeente Wassenaar en het personeel van de domeinen aan Willem Adolf Maximiliaan Carel, vorst van Wied (1845-1907) en prinses Marie der Nederlanden (1841-1910), ter gelegenheid van hun 25-jarige bruiloft.

Op de grote vaas is afgebeeld het alliantiewapen van het bruidspaar, waarboven 1871-1896 en het interieur van de N.H. Kerk van Wassenaar, waar het huwelijk ingezegend werd. Op het deksel het wapen van de gemeente Wassenaar.

Op de kleinere vazen: het huis Ter Horst (bij Voorschoten), een paviljoen in de tuin van De Paauw, huis De Paauw te Wassenaar (het vroegere paleis van de prins van Wied, nu raadhuis) en het huis van de prins van Wied in Scheveningen (nu de Witte Sociëteit).

Een dergelijk stel vazen, met topografische voorstellingen uit Friesland, werd in 1903 geschonken door de Staten van Friesland aan Mr. B. P. baron van Harinxma thoe Slooten, Commissaris van de Koningin in Friesland, bij zijn 25-jarig ambtsjubileum. Het bevindt zich nu in het Fries museum te Leeuwarden.

Litt.: Haagsche Plateelbakkerij 'Rozenburg', 's-Gravenhage [1898], pl. I.

Herk.: Aankoop van de erven van prinses Luise zu Wied, Kasteel Waldheim, Monrepos bij Neuwied, 1966.

Afb. 2. AGATHON LEONARD (eig. Léonard-Agathon van Weydeveldt, geb. 1841 te Rijssel).

Danseres. Aan de rechterkant getekend: A. Léonard Sculp. en aan de achterkant gestempeld door de gietersfirma: *Susse Frères Editeurs Paris*; daaronder M.

Bronzen, in verschillende delen gegoten; in twee kleuren verguld; in de sjaal een fitting voor een lampje. H. 40 cm.

Opm.: De danseres behoort tot een reeks van 15 figuren, ontworpen door Léonard in opdracht van de porseleinfabriek te Sèvres, voor het tafelstuk 'Le jeu de l'écharpe', dat voor de Parijse wereldtentoonstelling van 1900 in biscuit werd uitgevoerd (thans in het Museum für Kunst und Gewerbe te Hamburg). Het grote succes, dat de figuren oogstten, bracht de gietersfirma *Susse Frères* ertoe de rechten op te kopen om ze in brons uit te voeren. Er zijn

andere, onderling in grootte verschillende exemplaren bekend. Een exemplaar in biscuit van deze danseres bezit het Stedelijk Museum te Amsterdam.

Litt.: (andere exemplaren) W. Scheffler, Werke um 1900, Kunstgewerbemuseum, Berlin 1966, nr. 66e, met afb. (in biscuit); M. Battersby, Art Nouveau, Londen 1969, pl. 22 (ex. in brons).
Herk.: Kunsthandel Citroen te Amsterdam. Aankoop 1969.

Afb. 2